

Kan ve Demir: Alman İmparatorluğu'nun Yükselişi ve Çöküşü (1871-1918)

Katja Hoyer

İstanbul, VakıfBank Kültür Yayınları, 2024, 266 sayfa, ISBN: 978-625-6647-18-3.

Furkan UÇAR*

1985 yılında doğan İngiliz asıllı Alman tarihçi Katja Hoyer'in yazdığı kitap, Alman İmparatorluğu'nun yükselişini ve I. Dünya Savaşı'yla beraber çöküşünü anlatmaktadır. Yazar, kitabın başlığına 1871 ve 1918 yılları arasını alsa da anlatmaya 1815 yılından başlamıştır. Hızlı bir şekilde 1871 yılına kadar olan bölümü önemli noktalarına değinerek anlatmış ve daha sonra Alman birliğinin hangi savaşlarla olduğuna değinerek bu kısmı sonlandırmıştır. Peşinden, özellikle Bismarck üzerinden bir anlatım yaparak, 1890 yılına kadar olan politik olayları ve iç meseleleri anlatmıştır. Sonrasında II. Wilhelm'in tahta geçiş süreci ve Dünya Savaşı yıllarına değinmiş ve kitabını sonlandırmıştır. Böylece kitapta 19 ve 20. yüzyıl başlarındaki Almanya'nın siyasi, sosyal ve ekonomik tarihi ele alınmıştır. Özellikle sosyal ve ekonomik tarih okuyucularının tercih edebileceği bir kitap olduğunu da bu vesileyle söylemek gerekir.

Kitap 5 bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde Napolyon'un Prusya ile savaşları ve Prusya Devleti'nde millî duyguların uyandırılışından bahsedilmiştir. Bu bölümde ayrıca Bismarck'ın hayatı, ortaya çıkışı, onun nasıl Almanya'nın başbakanı olduğu ve sonrasında Demir Şansölye ünvanını alışı ayrıntılı bir şekilde incelenmiştir. Yine bu bölümde, Almanya'nın birliğinin sağlandığı Danimarka, Avusturya ve Fransa ile yapılan savaşlardan da bahsedilmiştir. Burada askerî tarihe çok girilmeyerek, özellikle politik ve siyasi meselelerden bahsedilmeye çalışılmıştır. Savaşlar derinlemesine incelenmemiş, daha çok Bismarck'ın uyguladığı siyasetten söz edilmiş ve Bismarck merkeze alınmıştır.

* Yüksek Lisans Öğrencisi, Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, İstanbul, furkan.ucar@stu.fsm.edu.tr

Kitabın ikinci bölümünde, Almanya Devleti, birliğini tamamlamış millî bir devlet olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu bölümde, Almanya'nın birliğini tamamladığı 1871 senesinden II. Wilhelm'in tahta geçtiği 1888 senesine kadar olan olaylar anlatılmıştır. Bismarck yine merkezdedir ve onun iç siyasette yapmış olduğu manevralardan ayrıntılı bir şekilde söz edilmiştir. Ayrıca Bismarck'ın kişiliğinden ve kişiliğinin siyasetine yansımalarından da söz edilmiştir. Örneğin Bismarck'ın 1.80 boylarında, iri vücutlu ve pos bıyıklı bir adam oluşuyla karşısındakileri nasıl etkilediğine değinilmiştir. Ayrıca onun iyi bir hatip olmasından ziyade, etkili kelimeler kullanarak karşısındakileri ikna etme yeteneği üzerinde de durulmuştur. Bu bölümde anlatılan olaylardan biri de Bismarck'ın Katolikleri sindirmek için uyguladığı kültür savaşıdır. Bismarck'ın Katoliklerin aleyhine bazı uygulamalarından ve bunun sonuçlarından bahsedilmiştir. Yine bu bölümde, Alman ekonomisinde sanayinin kapladığı alanın artışı üzerinde de durulmuştur. İkinci bölümün sonlarında, Bismarck'ın işçi sınıfıyla yaşadığı problemlere değinilmiştir. Bismarck'ın onlara karşı nasıl politikalar izlediği hususu, kitapta önemli bir alanı işgal etmiştir. Bismarck'ın kafasındaki Alman toplumu yansıtılmaya çalışılarak bölüm sonlandırılmıştır.

Kitabın üçüncü bölümünde, Wilhelm'in tahta çıkışı ve Bismarck'ın istifası arasındaki 2 yıl anlatılmıştır. Bu bölüm, I. Wilhelm'in vefatından sonra imparator olan oğlunun kanser hastası olması hasebiyle 99 gün sonra ölmesiyle beraber, aynı yıl içerisinde II. Wilhelm'in tahta çıkışını anlatarak başlamaktadır. Akabinde, II. Wilhelm'in icraatı ve kişiliğinden birçok kesitler okuyucu ile paylaşılmıştır. Bu bölümün en önemli konularından biri de Wilhelm ve Bismarck'ın yaşadığı fikir ayrılıklarıdır. Öyle ki bu fikir ayrılıkları, Almanya'nın birliğinin kurucusu olan ve imparatorluğun ilk şansölyesi konumunda bulunan Bismarck'ın istifa etmesine sebep olacaktır. Bismarck'ın istifasıyla bölüm sona erdirilmiştir.

Kitabın dördüncü bölümünde, Bismarck'ın istifasının ardından Kayser II. Wilhelm'in tek başına dümene geçtiği yıllar anlatılmaktadır. Bu bölümde özellikle II. Wilhelm'in merkezde olduğu bir anlatım yapılmıştır. Mezkûr imparatorun kişisel özellikleri ve bazı siyasi hamleleri gözler önüne serilmiştir. Wilhelm'in psikolojisinde etkili olan, çocuklukta yaşadığı olaylardan ve bunların etkisinden dahi bahsedilmiştir. Mesela doğumu esnasında omuzundaki sinirlerin hasar almasıyla beraber sol kolunun işlevsiz oluşu onun psikolojisinde derin bir yaraya neden olmuştur. Hayatı boyunca o kolunu saklayarak yaşamını sürdürmüştür. Ayrıca bu travma onda bir aşağılık psikolojisi de yaratmıştır. Yine bu bölümde, II. Wilhelm'in Bismarck'ın ardından danışmanlık görevine iyi anlaştığı dostlarını getirmesi hususu da aktarılmıştır. Bu olay da Wilhelm'le ilgili birçok dedikodunun çıkmasına neden olmuştur. Bu bölümde böylesi magazinsel olaylar da anlatılmıştır. Tüm bunların Wilhelm üzerindeki etkisine dair tahlil yapılmıştır. Ayrıca Bismarck'tan sonra Almanya'nın başına geçen başbakanların icraatına da bu bölümde değinilmiştir. Yine bu bölümde, Almanya'nın Wilhelm dönemindeki ekonomik yapısından da bahsedilmiş, özellikle iç ve dış politikaya dair birçok mesele aktarılmıştır. Kitabın en uzun bölümü olarak göze çarpan dördüncü bölüm, içerik olarak da yoğundur.

Beşinci bölümde ise Dünya Harbi'yle gelen çöküş anlatılmıştır. Burada Wilhelm'in yaptığı hatalara da değinilmiştir. Son dönem Alman tarihine ışık tutan ve önemli karakterlerin de hayatına değinen bu

kitapta siyasi, iktisadi, sosyolojik ve psikolojik birçok hususun yer aldığını görmek mümkündür. Her alandan okuyucunun faydalanabilmesini sağlayacak bu çok yönlülük, kitabın alametifarikalarındandır. Kitabın ekonomik olayların anlatıldığı kısımlarının haricindeki kısımlar hikâye havası vermektedir. Yalnız iktisat tarihine ilgi duymayanlara bazı kısımlar sıkıcı gelebilecektir. Dolayısıyla kitabı okurken zaman zaman kopmalar yaşanabilmektedir. Bu da kitabın olumsuz yönlerinden biridir. Kitabın genel anlamda akademik kitleye hitap ettiğini söylemek yerinde olacaktır; akademik dille yazılmış olması, kitabın hitap ettiği kitleyi kısıtlamaktadır. Ayrıca kitapta bazı siyasi olaylara çok kısa değinilmiştir. Okurun bu noktalarda da kopma yaşamaması için, dönemin Avrupa tarihi ve özellikle 19. yüzyıl Alman tarihi hakkında fikir sahibi olarak kitabı okuması faydalı olacaktır. Yine kitapta birçok Almanca kelime yer aldığından, okuma sırasında bir lügatten ya da internetten yardım almak gerekebilir. Bunların dışında, kitapta fazla görsel kullanılmaması eksi bir durum olarak göze çarpsa da, haritalardan birçok kez yararlanılması kitabın olumlu yönlerinden biridir.

Sonuç olarak, Almanya'nın yükselişiyle başlayan kitap, Almanya'nın I. Cihan Harbi'yle beraber çöküşünü ayrıntılı biçimde anlatmaktadır. Kitapta Almanya tarihinden birçok sahne verilse de spesifik olarak Bismarck, II. Wilhelm ve bazı Alman şansöyeleriyle alakalı bilgiler mevcuttur. Yani kitaba salt Alman tarihi olarak bakmak hatalı olacaktır. Özellikle Bismarck ve II. Wilhelm'in hayatını merak edenlerin kesinlikle okuyabileceği bu eser, ayrıca diğer Alman başbakanları hakkında da birçok magazinsel bilgiler sunmaktadır. Bu yüzden okuyucuların, kendilerini şaşırtacak bilgiler edinme ihtimali oldukça yüksektir. Neticede 19 ve 20. yüzyıl tarihine bakmak isteyen, politik ve iktisadi tarihe merak duyan, bu konular hakkında genel hatlarıyla bilgi sahibi olan okurların, söz konusu kitaptan faydalanabileceğini belirtmek gerekir.